

СТАНОВИЩЕ

относно дисертацията на

НИНА ТАНЕВА КОЛЕВА

докторант към катедра „Историческо богословие“, Богословски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“, на тема: **„Арианските спорове при управлението на император Константин II (историко-догматическо изследване)“** за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по научната специалност „Теология“ в професионално направление **2.4. „Религия и теология“** от доц. д-р Венцислав Каравълчев, Богословски факултет, СУ “Св. Климент Охридски”, София, Пл. “Света Неделя” 19

Нина Колева е родена в гр. Ямбол през 1971 г. Завършва в родния си град Професионалната гимназия по икономика. В периода 2006 - 2010 г. учи в Богословския факултет на СУ, където получава бакалавърска степен. Веднага след това продължава успешно в магистърската програма на Богословския факултет „Християнско поклонничество“. Владее на различно ниво няколко езика – английски, италиански, руски, турски и гръцки. В годините на своята докторантура се проявява като отговорен и съвестен към своите задължения студент.

Представеният за защита дисертационен труд на Нина Танева Колева е с обем 197 страници и включва: Съдържание, Списък на съкращенията, Предговор, Увод, Три глави, Заключение, Декларация за оригиналност на текста и Използвана литература. В библиографията са включени

193 заглавия основно на български, руски и английски език, както и няколко на немски, турски, италиански, френски и др. Научният апарат включва 324 бележки под линия. Дисертацията е придружена с автореферат на български и английски език, всички останали нормативни изисквания са изпълнени. Дисертационният труд беше разгледан на катедрено заседание и в настоящия вид са отразени голяма част от бележките и препоръките, направени по време на заседанието от катедрената колегия.

Трудът е посветен на един от най-интересните и трудни в живота на Църквата периоди, а именно появата, разпространението и борбата с ереста на Арий. Ерес, която в продължение на няколко века заплашва с различен интензитет единството на Църквата и причинява огромни щети на нейното паство. Изследването е фокусирано върху управлението на втория син на император Константин Велики – Констанций II, но де факто обхваща по-широка хронологична рамка от около 120 години, времето на управлението на св. Константин и на неговите наследници Константин II, Констанс и Констанций II.

Трудът е написан на приятен за четене академичен език, разказът върви плавно и в сравнително последователна хронология.

В изследването са разкрити в достатъчна дълбочина учението на Арий и проблемите, които то създава в Църквата. Трудът е добре структуриран, главите са с балансиран обем и подходящо разделени на подглави, в които са изведени най-важните събития и моменти от живота на Църквата в разглеждания период.

В увода прецизно са поставени задължителните за подобен род изследване: цели, задачи, предмет, степен на разработеност на темата, хронологична рамка и др.

Първата глава, която има осем подглави, въвежда читателя в епохата и разглежда въпросите, засягащи реформите в Римската империя, продиктувани от натрупването на множество проблеми, един от които е

голямото нарастване на броя на християните. Политиката на репресии срещу тях от първите три века след Христа не дава положителни резултати и неминуемо води до промяна на отношението на държавната власт към тях, започнато от император Константин I Велики.

Втората глава има седем подглави и е посветена на появата, причините за нея, разпространението и противодействието от страна на Църква и държава срещу арианската ерес. Отделено е специално внимание на централното събитие, провокирано до голяма степен от арианството – свикването на Първия Вселенски събор на Църквата в Никея (325 г.), както и на дейността и богословието на едни от ключовите участници в събора св. Атанасий Александрийски.

Третата глава, която има единадесет подглави, разглежда личността и управлението на император Констанций II, като дава оценка на степента на усвояване, съответно промените и приложението на зададения от св. Константин модел на взаимодействие между Църква и държава. Отделено е и специално внимание на ключовия събор в Сердика, който е изключително високо ценен от Западната Църква и, струва ми се, е сериозно недооценяван от Източната.

Заключението се явява обобщение на изследваната проблематика и оценка на делото на император Константин Велики и неговите наследници.

Както вече отбелязах, изследването на Нина Колева представлява една интересна и четивна работа, написана грамотно, с желание и показваща сериозното отношение и труд на нейния автор. Като всяко едно подобно изследване, то има и своите по-слаби страни и пропуски, но ясно си давам сметка, че темата и нейната проблематика е действително огромна и е трудно да бъде всеобхватно изчерпана. Не всички заглавия посочени в библиографията са цитирани в текста. Например: Вачкова, В. Един път, един храм, един дворец и десет века история. София, 2015. Бих искал също така да отбележа, че по отношение на приносите на съчинението и по-

конкретно на отбелязания като трети такъв, може би беше редно да се уточни, че това е действително първи опит за подобно изследване, но в България. Животът и делото на император Констанций II е много подробно разгледан в едно сравнително ново изследване, което явно е убягнало от вниманието на изследователката и липсва в използваната литература. Става въпрос за Peter Crawford. Constantius II. Usurpers, Eunuchs and the Antichrist. Barnsley, 2016.

Считам, че трудът на докторанта има всички достойнства и приноси за подобен тип работа и това ми дава основание да подкрепя дисертацията и да призова и уважаемите членове на научното жури да присъдят на Нина Колева образователната и научна степен „доктор“.

Преп. Мария Египетска

и св. Авраамий Българин

1 април 2024 г. София

Доц. д-р Венцислав Каравълчев